

4 Μαρτίου 2016

Ύφος και σχολές στην τέχνη της ψαλτικής (Γεώργιος Ι. Χατζηθεοδώρου, Άρχων Μαίιστωρ Μ.τ Χ.Ε.)

/ [Πεμπτουσία](#)

Ακούγοντας το ίδιο μουσικό μέλος να αποδίδεται από από διάφορους ψάλτες διαπιστώνουμε οπωσδήποτε διαφορά ερμηνείας με αποτέλεσμα να προκύπτει διαφορετικά, μικρή ή μεγάλη, ακουστικού αποτελέσματος. Για ορισμένα, από τα ακουστικά αποτελέσματα, υπάρχει η αίσθηση ότι κάτι τα συνδέει παρά τη διαφορά μοιάζουν μεταξύ τους, για άλλα όχι. Αυτά που μοιάζουν μεταξύ τους λέμε ότι ανήκουν στο ίδιο ύφος.

Σήμερα όταν έχουμε να λέμε για ύφος πατριαρχικό στο νου μας κυριαρχεί ο Ιάκωβος ο Ναυπλιώτης, ο Πρίγγος, ο Στανίτσας-λιγότερο αυτός- και άλλοι πατριαρχικοί ή και Κωνσταντινουπολίτες. Αυτό σημαίνει ότι μοιάζουν μεταξύ τους, άρα έχουν το ίδιο ύφος. Λέω μοιάζουν, αλλά όχι και ταυτίζονται απόλυτα. Μοιάζουν στις γενικές γραμμές, όμως παράλληλα έχουν και πάρα πολλές

διαφορές.

Αυτό συμβαίνει, γιατί οι μεγάλοι καλλιτέχνες δεν μιμούνται δουλικά κανένα. Αλλιώς δεν θα ήταν μεγάλοι. Το ίδιο συνέβη και παλιότερα π.χ. στο Νικόλαο Σμύρνης, που το ύφος του καθιερώθηκε να χαρακτηρίζει το σμυρναϊκό ύφος, τον Περιστέρη, για το αθηναϊκό, τον Χατζημάρκο, για το θεσσαλικό, τον Καραμάνη για το θεσσαλονικαίο ή μάλλον για το μακεδονικό-οι ίδιος όπως μου έλεγε είχε πατριαρχικό ύφος και εγώ του απαντούσα, ναι αλλά με βάση το Μακεδονικό-, και οι περιπτώσεις εντελώς προσωπικού ύφους όπως του Ι. Σακελλαρίδη (δημιούργησε νεωτεριστική σχολή) και του Μιχ. Χατζηαθανασίου που για κάποιους λόγους-ο σπουδαιότερος το ότι δεν ήταν καλλίφωνος- δεν ακολουθήθηκε από κανένα, παρά το ότι οι μελοποιήσεις του βρήκαν καλή ανταπόκριση). Αυτοί που ανέφερα είναι πομποί στυλ, ύφους.

Όλοι οι άλλοι είναι καλοί ή και κακοί δέκτες. Σε άλλα κατά τόπους ύφη, όπως κρητικό, λέσβιο, δωδεκανησιακό, κλ.π., δεν έχουμε πληροφορίες για συγκεκριμένους ερμηνευτές που να επηρέασαν το ύφος, όμως αυτό δεν σημαίνει και το ότι δεν υπήρξαν. Απλά δεν τους διέσωσε η μουσική μνήμη ονομαστικά, παρά μόνο ηχητικά το ύφος τους.

Ο χρόνος δεν μου επιτρέπει να επεκταθώ σε τεχνική ανάλυση των διαφόρων υφών για το λόγο αυτό θα προτιμήσω να σας παραθέσω μερικά ηχητικά παραδείγματα. Πριν όμως από αυτό θα κάμω μερικές γενικού χαρακτήρα παρατηρήσεις.

Είναι μερικοί που διατείνονται ότι το ύφος προκύπτει από την απόδοση των σημείων ποιότητας και από την παραστατική ανάλυση των θέσεων. Πιστεύω ότι μόνο εν μέρει είναι ακριβής αυτή η άποψη και τούτο, γιατί απλούστατα η ίδια αναλελυμένη γραμμή ή θέση ακούγεται εντελώς διαφορετικά από τον ένα στον άλλο ερμηνευτή, ιδιαίτερα εάν η ερμηνεία τους ανήκει σε διαφορετικό ύφος.

Άρα αλλού είναι εκείνο που κάνει τη διαφορά και αυτό είναι η εκφορά φωνηέντων και συμφώνων, ο τρόπος εξαγωγής της φωνής, ο ρυθμός, ο τονισμός των ισχυρών μερών του μέτρου, ακόμα και των συμφώνων, και αν θέλετε και το είδος της φωνής. Εχω υπ' όψιν μου απομίμηση του Ιακώβου Ναυπλιώτη, από κάποιον κύριο στο Ψαλτολόγιο, που λόγω της διαφορετικότητας της φωνής του, καθώς και του απόλυτου μιμητισμού (εδώ έχουμε πιθηκισμό) το αποτέλεσμα της επεικώς κρινόμενο είναι αστείο.

(απόσπασμα από την ανέκδοτη εργασία του συντάκτη με τίτλο: »Η πράξη και η έκφραση της ψαλμωδίας μας«)